

8 клас
Односкладні прості
речення з головним членом
у формі присудка
(безособові)

Стрембицька Л.А.

Односкладні прості речення

Означено-
особові

Неозначено-
особові

узагальнено-
особові

Безособові

Називні

Безособові речення – це односкладні речення з присудком, які позначають дію або явище без дійової особи

Безособове речення

Головний член безособового речення — у формі присудка, вираженого

безособо-
вим діє-
словом

дієслівними
формами
на -но, -то

неозначеною
формою
дієслова

особовими дієсло-
вами в безособо-
вому значенні

прислівниками разом з діє-
словом, а також словами
типу *біда, гріх, диво* та ін.

дієсловом *бути* у формі
минулого та майбутнього
часу із часткою *не*

У безособових реченнях повідомляється, що відбувається з особою, предметом, явищем.

Вони висловлюють:

- процес або явище, незалежні від активності діяча, від його волі: *Мені не терпиться;*
- стан природи: *На вулиці вітряно;*
- дію непрямого суб'єкта: *Вітром зірвало дах;*
- відсутність чого-небудь: *Немає часу. Ні вогника, ні проблиску світла;*
- модальні значення (повинності, необхідності, можливості, не можливості): *Потрібно обговорити. Слід виспатися.*

Способи вираження присудка в БО

У безособових реченнях присудок виражається словами різних частин мови та їх поєднаннями.

Безособове дієслово:

Швидко розвиднілося.

Уже сутеніє. Стемніло

б швидше! Бабуся

сьогодні нездужає.

Особисте дієслово в
безособовому вживанні.

Порівняйте:

*Пізня осінь несе нам сірі дні,
тумани і негоду.*

*Звідкись несе запахом
вогкості.*

Слова “ні”, “не було”, “не буде”.

*Людей нецікавих у світі немає.
У нас іншого виходу не було.*

Дієслово в невизначеній
формі (інфінітив)

Нам не видать таких боїв!

Слово категорії стану:

*Пусто і незатишно в
осінньому полі. Здається,
йому тут тоскно одному.*

Безособовими
дієслівними формами на -
НО, -ТО

*У будинку жарко
нагріто. У нас зовсім
ще не прибрано до свята*

УВАГА! Ці дієслівні форми
на -но, -то **НЕ МОЖУТЬ**
поєднуватися з назвами
виконавця дії, що
вживаються у формі
орудного відмінка

НЕПРАВИЛЬНО

*Дітьми було організовано святковий
концерт до Дня матері.*

ПРАВИЛЬНО

*Діти організували святковий
концерт. АБО
Було організовано святковий концерт.*

Слово категорії стану і
інфінітив:
*Щось мені важко дихати
в цій кімнаті*

Безособове дієслово +
інфінітив:
*Нам довелося
потіснитися на сидінні
автомобіля*

Практична робота.

Визначте спосіб вираження головного члена присудка.

Тепер Жар-птиці не буває.

Швидко розвиднялося.

До джерела покликано всіх.

Та що ж тобі дати?

Тихо біля струмочка.

Цікаво послухати дивну пригоду

Вправа «Павутинка».

- Чого ти сьогодні навчився?
- Про що б хотів дізнатися на наступному уроці?
- Що сьогодні було складним?
- Як можна використати те, що вивчили на уроці?

Доповніть речення:

На уроці я ...

- дізнався...
- зрозумів...
- найбільший мій успіх – це...
- я змінив своє ставлення до...

Домашнє завдання

Опрацюйте правила, подані в презентації,
виконайте письмово Вправу 3 на стор. 65